

זמני כניסת השבת

Baltimore, MD - 4:31	Minneapolis, MN - 4:19
Brooklyn, NY - 4:17	Miami, FL - 5:19
Chicago, IL - 4:05	Monsey, NY - 4:15
Houston, Texas - 5:11	Montreal, Quebec - 3:58
Johannesburg, S. Africa - 6:43	Passaic, NJ - 4:16
Lakewood/Deal, NJ - 4:19	Toronto, Ontario - 4:28
London, UK - 3:41	Yerushalayim - 4:06
Los Angeles, CA - 4:32	Zurich, Switzerland - 4:22

בשביילי הפרשה

ישיבת מיר ירושלים

גיליון שבועי לתלמידי, בוגרי וידידי ישיבת מיר

פרשת ויגש, תשפ"ו

בשביילי הלכה

ע"י הרב הגאון מאיר צבי שפיצר שליט"א
בערות בעניני הלכה. הלכה למעשה יש לשאול לרב

כיבוד זקנו

ע' רש"י פ' ויגש דכתיב ויזבח ויזבח זבחים לאלקי אביו יצחק, וכתב דחייב בכבוד אביו יותר מכבוד זקנו, ומקורו בב"ר צ"ד ה' לר' יוחנן. ומשמע עכ"פ דחייב בכבוד זקנו וכ"כ רמ"א ר"מ כ"ד.

וע' פרדס"י שם בשם שם אריה או"ח א' שהעיר דנימא אתה ואביך חייבים בכבודו, ובאמת כ"כ רע"א סי' ס"ח בשם לוי' חן דבחי' האב אומרים אתה ואביך חייבים בכבודו, אבל אין זה פשוט הרמ"א.

וע"ש לוי' חן דכאן כתיב לאלקי אביו יצחק ופירש"י כנ"ל, וצ"ב דלעיל ל"ב י' ול"א מ"ב כתיב אברהם ויצחק, ותי' לוי' חן כי אז יצחק חי משא"כ בפ' ויגש שיצחק כבר מת.

וע' מכות י"ב וגהש"ס שם דמשמע דאין חייב בכבודו. ולכא' יוצא סתירה ברש"י, וכן העיר מהרצ"ח במכות שם. ויש שתי' לפי רע"א דרק מחיים חייב בכבוד זקנו. וע' שד"ח כ' קכ"א דאינו אלא משום דזהו כבוד אביו

(וע' רש"י סוטה מ"ט דמשמע דחייב בכבוד זקנו א"כ במקום ביטול תורה, ואולי א"ש לפי רש"י הנ"ל דאיירי בחייו. ויש שתי' עפ"י ב"ר צ"ד ו' דבני בנינים אבן בני בנות אינם כבנים).

הערות ותגובות בלש"ק או באנגלית יתקבלו
ברצון במייל bishvileihalacha@themir.org

צורת הישיבה - כבימות רבינא ורב אשי

ואת יהודה שלח לפניו אל יוסף להורות לפניו גשנה - לתקן לו בית תלמוד שמשם תצא הוראה. (רש"י מו, כח)

בדברים שכתב (בהקדמה לקובץ 'התבונה' חוברת א) תלמיד הישיבה הגאון הרב אריה ליב מאלין זצלה"ה, מהאריות שבחבורה בישיבת מיר בשנים שלאחר המלחמה הנוראה וחורבן הישיבות ומבצרי התורה באירופה, הביא את דברי מרן המשגיח הגאון הרב ירוחם ליוואויץ זצלה"ה, כיצד צריכה להיראות צורת הישיבה, וז"ל:

רבינו הגה"ח מרן ירוחם הלוי זצוק"ל, שהיה רבן ומנהיגן של הישיבות בתקופה האחרונה, היה מרגלא בפומיה לומר: "ישיבה בזמן הזה צריכה להיות כבימות רבינא ורב אשי", הוא ז"ל היה שומר על צורת הישיבה כאישון עינו שלא תשתנה ח"ו מצורתה כפי שקיבלנוה מאבותינו, הבורא עולם הוא נצח, התורה היא נצחית, וכמו שאי אפשר ח"ו שיהיה

איזה שינוי בתורה, כך אי אפשר שיהיה ח"ו איזה שינוי בישיבה. אורייתא וקוב"ה וישראל חד הוא.

הישיבות הקדושות, בהם היה כל הרכוש של כלל ישראל בגלות, בהם השתמרה תורה ויראה בכל טהרתה כאשר מלפנים, בהם השתמר העמלה של תורה והעיון בפנימיות התורה, בהם היתה ניכרת מלכותו של הקב"ה, בהם היתה התורה שליטה וגבירה ואין עוד מלבדה. כשהיו כנסים לכותלי הישיבות היו מרגישים איך שכל החלל מלא בתורה. בהם כל הון ויקר נמצא, בהם שרתה שכינה בין שדים, שדים אלו בתי כנסיות ובתי מדרשות המניקים את ישראל בדברי תורה (רש"י שה"ש ח, יא), ע"כ.

מפורסם כי מרן הגרי"ז מבריסק זצלה"ה קילס מאוד דברים אלו.

ועתה לא אתם שלחתם אותי הנה כי האלקים וישימיני לאב לפרעה וגו' (מיה,ח)

כתב הרא"ש (אורחות חיים ק"ו): "אל תחשוב עוון למי שבא להתנצל לפניך אם אמת ואם שקר". וביאר הגאון רבי יצ"ה בלאזר זצ"ל: טבע האדם הוא שכשנעשה לו עוול ובא המציק להתנצל בפניו, עוצר הנפגע את דבריו באומרו 'מה כל העסק שאתה עושה מהעניין?! אין כאן ולא כלום!' אולם כוונתו האמיתית היא שאין הוא רוצה לשמוע את התנצלות המציק, אלא רוצה הוא שישאר עם רגשות האשמה והעוול. ואומר הרא"ש שחייב הוא להקשיב לדברי המתנצל, ואם אמת דבריו ודאי צריך לקבל שלא עשה כל עוול.

ויתרה מזאת, אפי' אם שקר דבריו וכוונתו הייתה לעוול, אלא שכעת רוצה הוא שיחשוב הנפגע שאדם כשר הוא, מצוה לשמוע את דבריו ולתת לו את ההרגשה שהצליח לעשות את הרושם שאדם כשר הוא. אך אם כשיבוא להתנצל ישפוך עליו הנפגע עביט של אשמה ככל שידו משגת, יתכן שהעוול שעושה לו כעת כשמצער גדול יותר מהמגיע לו באמת.

הוסיף ע"כ מרן המשגיח הגאון הרב ירוחם ליוואויץ זצלה"ה: הכל יודעים שיש 'שולחן ערוך' שעל פיו צריך להתנהג עושה העוול, אך צריך לדעת שיש גם 'שולחן ערוך' לנפגע. כך רואים אנו אצל יוסף, כשמתגלה הוא לאחיו, ונוכחים הם לדעת את כל העוולות שעשו לו, משנה יוסף את כל המעשה באמרו "אל תעצבו וגו' כי למחיה שלחני אלקים לפניכם וגו' לא אתם שלחתם אותי הנה כי האלקים וישימיני לאב לפרעה ולאדון לכל ביתו ומושל בכל ארץ מצרים". הרי שמדבריו כמעט ונשמע שיוסף חייב להכיר טובה לאחיו על מעשיהם. וכל זאת מפני שידע יוסף את 'שולחן ערוך' של הנפגע, ונמנע הוא מלצערם שמא יגדל העוול שיעשה להם מהעוול שעשו לו.

אין טבע בעולם

כשיוסף הלך להתוודות לאחיו נאמר "ולא יכל יוסף להתאפק לכל הנצבים עליו ויקרא הוציאו כל איש מעלי ולא עמד איש אתו בהתודע יוסף אל אחיו". ופירש רש"י: כדי שלא יתביישו.

אמר להם יוסף "אני יוסף העוד אבי חי, ולא יכלו לענות אתו כי נבהלו מפניו". ופי' רש"י: מפני הבושה. חז"ל למדו מכאן ק"ו, או לנו מיום הדין או לנו מיום התוכחה. אם יוסף, קטנם של אחים, כאשר התגלה לפני אחיו הם התביישו ולא יכלו לענות, מה נעשה אנחנו ביום הדין כשנעמוד לפני ב"ד של מעלה?

אחיו של יוסף שנאו אותו בגלל החלומות שחלם שהוא ימשול עליהם ובגלל כל הדברים שסיפר עליהם לאביהם, והם סברו שהוא חייב מיתה.

חז"ל אומרים שכל מחשבתם הייתה לשם שמים, הם חשבו שהוא יהרוס להם את העתיד, כך אומרים חז"ל.

כשאמרו אחי יוסף הנה בעל החלומות הלזה בא, כשסיפר להם את החלומות אמרו המלוך תמלוך עלינו, היה ב"ד ופסקו שהוא חייב מיתה. ראובן אמר אל תפגעו בנפש תשליכו אותו לבור חי, אבל הם סברו שהוא חייב מיתה. אחרי שהשליכו אותו לבור יהודה אמר נמכור אותו. ופסקו שזה היה דינו. אח"כ היתה שאלה מה יגידו לאבא, טבלו את הכתונות בדם והיו צריכים שיהיה מנין שלא יספרו וצירפו את הקב"ה עמהם. היה להם כח לזה!

הם סברו שהם היו בסדר ואח"כ עשו סעודה ואכלו לחם. הם חשבו שזה טובה לעולם, שהאכילה שלהם מאכילה לחם לעולם, כך אומרים חז"ל, ובתנחומא ק"ו אם עבירה שלהם ק"ו שמצוות שלנו מאכילות לחם לעולם.

עם כל זה האכילה שלהם מאכילה לחם לכל העולם. ואח"כ אפילו כשהם בדרך נאמר "אבל אשמים אנחנו", לא התחרטו על עצם המכירה, רק על "התחננו אלינו" ולא התחשבנו יותר. הוא התחנן לכל אחד אישית ולא שמעו, על זה אשמים אנחנו ולא על עצם הענין שפסקו. אח"כ כשמצאו את הכסף אמרו "מה זאת עשה אלוקים לנו", באם להתגולל, לא חלק. ועל זה אומרים חז"ל רבי יוחנן פסק ינוקא דריש לקיש אמר פסוק פסוק אולת אדם תסלף דרכו ועל ה' יזעף ליבו, היכן זה רמוז בתורה, ענה לו ויאמרו מה זאת עשה אלוקים, הם עדיין לא חשבו שזה איולת, הם חשבו שהם צודקים.

מה היתה הבושה שלהם, הרי הם חשבו שה' הסכים איתם, שהרי צירפו את הקב"ה? ואעפ"כ כאן אומרים שזה טעות. אם בני יעקב כך, ק"ו כל אדם, מה שהוא עושה יכול להיות שהוא טועה, עד כדי כך צריכים לחשוש. לא מדברים על עבירה ח"ו, אלא אפילו על הדברים האלה צריכים לחשוש.

ואחר כך אומרים שהוא מתוודע אליהם ואומר להם אל תעצבו, ה' שלחני למחיה. ואחרי שיעקב נפטר הם חששו יותר ופחדו בכל זאת, אך יוסף אמר להם "אתם חשבתם לרעה אלוקים חשבה לטובה... להחיות עם רב", אמר להם שאין להם מה לחשוש.

חז"ל אומרים שה' אמר שילכו לגלות, הכל מאת המקום, אך זה היה להחיות עם רב, אע"פ שזה גלות מצרים.

אבל השאלה היא, הלא הוא נמכר לעבד ואח"כ היה בבית הסוהר, הלא הוא סבל מזה, מה עם הזמן שהוא סבל למרות שהתוצאה טובה?

אם אומרים "כוס ישועת אשא" צרה ויגון אשא ובשם ה' אקרא, זה לא נהיה מעצמו האחים עשו, זה שזה קרא זה חשבון אישי שלו, האי אתם חשבתם לרעה אבל הקב"ה חשבה לטובה, זה שהוא סבר זה גם לטובה.

והאמת בכל מקום שהוא הולך היה לו מזל וברכה, ראה שהקב"ה איתו, בכל מקום והצליח.

יעקב אבינו גם התלונן, אבל כששמע שיוסף חי ועומד בצדקו אמר אני חטאתי כשאמרתי דרכי נסתרה, היה צריך לראות אחרת. אם יודעים שאדם צריך לדעת שהכל לטובה אז על הכל הוא יאמר גם זו לטובה.

בגמ' בברכות רבי עקיבא אומר לעולם יאמר כל דעביד רחמנא לטב, כשלא היה לו היכן ללון ולן בשדה וטרפו לו את התרנגול והחמור וכבה הנר, וכך ניצל מהשודדים. יש דברים שאתה לא יודע מה זה. אלוקים חשבה לטובה זה הכל לטובה.

אומרים עוד יותר על נחום איש גם זו, שם זה היה דיעבד, בא רוח ועשתה, נחום איש גם זו שלחו אותו עם זהב ותכשיטים וגנבו לו והכניסו לו עפר, המלך כעס, רצו להרוג אותו, אך הוא אמר גם זו לטובה, אליהו הנביא אמר "אולי זה עפר של אברהם אבינו ונתנו לו בחזרה ארגז עם כסף וזהב. שם רואים שאפילו שלא בדרך הטבע בא אליהו והצילו אותו, והעפר מציל אותו, כמו שאצל אברהם העפר נהיה חרב פיפיות, וגם זו לטובה.

פרעה שאל את יעקב כמה שני חייד, ויעקב ענה לו "ימי שני מגורי שלשים ומאת שנה, מעט ורעים היו ימי שני חיי ולא השיגו את ימי שני חיי אבתי בימי מגוריהם. ובמדרש מבואר שכשם שמספר המילים במשא ומתן הזה עם פרעה היה ל"ג, כך נאבדו שמנותיו של יעקב ל"ג שנים מחייו כי הוא התלונן. אמר הקב"ה הצלתי אותך מכל הצרות ואתה מתרעם. כי אפילו במצב הכי קשה אסור להתרעם, לא רק לא להתרעם, אלא צריך להגיד "גם זו לטובה".

מצד אחד "אוי לנו מיום הדין", אפילו מה שנדמה לנו כטוב, מי יודע אם צודקים אנחנו, אחי וסוף חשבו הרי שהם צודקים, ואע"פ שהקב"ה הצטרף איתם זה היה רק בשביל שירדו למצרים. ונאמר עוד אחרי הכל שהם אמרו "אשמים אנחנו על התחננו", על שלא ריחמו עליו, ואח"כ לא רק מה זאת עשה אלוקים אלא כתוב "אלוקים חשבה לטובה", ככה זה בכל מצב. האי יש מצבים של "בשם ה' אקרא", אלא שאפילו כשיש צרות הקב"ה נמצא איתך. זה כתוב כאן. כל מה שסבל ואפילו מה שהיה בבית הסוהר, הכל אלוקים חשבה לטובה. אתם חשבתם לרעה, זה הוא אומר להם, אבל אלוקים חשבה לטובה.

צריכים לדעת איך לחיות. לדעת ללמוד מהמאורעות. איך ללמוד את זה ולדעת הקב"ה מנהיג ואין מנוס מרצונו ית'. להכיר שהכל מהקב"ה זה בהירות אחרת. ואז יעקב לא היה חושב "נסתרה דרכי מה", אלא הכל לטובה. אך הוא לא אמר את זה.

כך צריכים לחיות, זה אחד מהדברים הכי קשים לומר "גם זו לטובה" כל מאן דעביד רחמנא לטב עביד. גם אם יש משהו שנראה רעה גמורה שלא רואים כלום, גם זו לטובה, כך צריכים לחיות.

נערך ע"פ רשימות תלמיד מִן הַמִּשְׁגִּיחַ זְצֵלָהּ
הרב א.י. גולדמינץ שיבלחטי"א

BELOW IS AN ENGLISH ADAPTATION OF THIS WEEK'S PARSHA PREVIEW WHICH CAN BE HEARD LIVE EVERY WEDNESDAY AT 2:15 PM

Filling Our Days

Harav Hagaon Yitzchok Caplan Shlita

When Yosef HaTzaddik reveals himself to his brothers, he tells them to bring their father Yaakov Avinu down to Mitzrayim. When Yaakov arrives, Yosef accompanies him to Pharaoh, who asks him how old he is: כַּמָּה יָמֵי שָׁנֵי חַיֶּיךָ. Yaakov gives a somewhat vague answer: יָמֵי שָׁנֵי מְגוּרַי שְׁלֹשִׁים וּמֵאָת שָׁנָה מְעַט וְרַעִים הָיוּ יָמֵי שָׁנֵי חַיֵּי וְלֹא הִשְׁגִּינוּ אֶת יָמֵי שָׁנֵי חַיֵּי אֲבֹתַי בְּיַמֵּי מְגוּרֵיהֶם.

In these pesukim, Pharaoh asks Yaakov how many are the years of chayecha (your life) and Yaakov responds that the years of megurai (my dwellings) were 130. He adds that the years of chayai were few and difficult, and they did not reach the years of the chayei of his parents in the days of megureihem. Basically, he starts with chayai, continues with megurai, then goes back to chayai, and ends with megurai. What is the difference between chayai and megurai? What was Yaakov saying here?

This question was already addressed by the Sforno, and Rav Wolbe gives the following explanation. He says that there is life, and then there is life. There is living, and then there is living.

"If you want to know," Yaakov Avinu told Pharaoh, "how many days I walked the earth, it has been 130 years. But if you are asking me how many years I feel that I really lived, the answer is, מְעַט וְרַעִים הָיוּ יָמֵי שָׁנֵי חַיֵּי. My lifetime does not feel like 130 years, and I did not reach the number of years that my father and grandfather lived."

Yaakov was expressing that for Avraham Avinu and Yitzchak Avinu, the number of years they walked the earth was the number of years they lived. They lived their lives to the fullest, but he did not feel that his life was lived to the fullest.

Eat, Drink, and Be Merry

The end of the parshah recounts what happened during the years of the famine. It says that after the first year the Egyptians already had no food, and they started selling their livestock, their land, and their very selves to Yosef. Yosef gave them grain so that they would be able to plant, and when they received it they told him, הִחַיֵּתָנוּ: By giving us food, you gave us life. That is what a non-Jew is. As long as he has food, that is life. He needs nothing more than that — eat, drink, and be merry.

But for Yaakov Avinu, life was more than that. We find that after his granddaughter told him that Yosef was still alive, the Torah says, וַתְּחִי רוּחַ יַעֲקֹב, אָבִיהֶם — Yaakov's spirit began living again. Rashi explains that the Shechinah returned to him, after having left him for the 22 years that Yosef was gone. Now that he learned that Yosef was alive, the Shechinah returned to him.

In essence, then, Yaakov Avinu was telling Pharaoh: "I did not live my life to the fullest, because although perhaps I walked the earth for 130 years, I did not have the Shechinah with me all those years. For 22 years it was missing, and therefore I did not live those years to the fullest." Every day actually counted as a day in Yaakov's life, as we will see from the Ohr HaChaim HaKadosh. He felt, however, that his days could have been fuller, had he experienced hashra'as haShechinah on a daily basis.

They tell the story of a man who chanced upon a graveyard. When he looked at the tombstones, he saw one that said that the person buried beneath it had lived for eight years and three days. Another person had lived for twelve years and nineteen

BELOW IS AN ENGLISH ADAPTATION OF THIS WEEK'S PARSHA PREVIEW WHICH CAN BE HEARD LIVE EVERY WEDNESDAY AT 2:15 PM

days. A third had lived for six years, while another had lived for thirteen years. Beside him was a person who had lived for four years.

Later, he met one of the local residents and asked him, "Is this whole graveyard full of children?"

"No," the man replied. "In this graveyard the tombstones are written differently than in a regular graveyard. Here they record how many years the person actually utilized his life. Out of the 80, 90, or 100 years that he was given, how many years did he actually live? How many years was his life lived to the fullest? Unfortunately, in many cases it might be just a few years."

The Gemara in Berachos relates that when the Romans banned learning or teaching Torah, Papus ben Yehudah found R' Akiva teaching Torah publicly. He said to him, "R' Akiva, are you not afraid that the Romans are going to catch you?"

R' Akiva answered with the mashal of a fox that, while walking along the riverbank, looks into the river and sees that the fish are swimming to and fro in a frenzy. "What are you so worried about?" he asks them. They answer, "Someone here is trying to catch us. He's putting out a net to trap us, and we're scared."

"Oh, that's no problem," says the fox. "Why don't you come up and live with me outside the water, where you'll be safe from the nets?"

"You're the fox they say is the wisest of all the animals?" the fish retort. "You seem to be quite foolish. If in the water – the place where we can live – we are scared, then if we would leave the water for a place where we cannot live, how much more worried should we be that we will die!"

R' Akiva then turned to Papus ben Yehuda and explained, "The same is true of us. The Torah is our life: כִּי הוּא חַיֵּינוּ וְאֵרְךְ יָמֵינוּ. If we are frightened when we are learning Torah, how much more

fearful should we be if we are not learning Torah!"

The Dance of Death

Rav Gifter gives a beautiful explanation of this exchange. Why, he wonders, did R' Akiva deem it necessary to offer this mashal? He could simply have said, "You're asking me why I'm teaching Torah? Because it says וְאֵרְךְ יָמֵינוּ – this is your life!" Why did he feel a need to illustrate this idea with the mashal of the fish and the fox?

He explains that when you take a fish out of the water, the fish starts flapping around. An onlooker who would see the fish and would not understand why it is jumping might think the fish is having a great time – "Look, it's dancing, it's the happiest creature!" But someone who knows what's really happening understands that this is not a dance of life; it's a dance of death. The fish is making a last-ditch effort to get back into the water, and it's flapping around because it knows that it is about to die.

Often, says Rav Gifter, we look around and we see non-Jews who look like they're having a great time. They're flying, they're dancing, they're enjoying themselves – or so it seems. But that's not real life. It's a dance of death, because it doesn't bring them anywhere and doesn't give them anything.

But a Yid has a way to fill up his life. How do we ensure that we really live?

In next week's parshah the Torah says, וַיִּקְרְבוּ יָמָיו – Yaakov's days were drawing close to his passing. The Ohr HaChaim HaKadosh cites from the Zohar that every person is granted a certain number of days to live, and every day has its own mission. A person's job is to fill his days.

Yaakov Avinu filled every single day of his life, so when it was time for him to pass away, all his days came together, because each one had been utilized to the fullest. Even though he was

BELOW IS AN ENGLISH ADAPTATION OF THIS WEEKS' PARSHA PREVIEW WHICH CAN BE HEARD LIVE EVERY WEDNESDAY AT 2:15 PM

missing the Shechinah for some of those years, he still used each day to the fullest in the situation he was in.

In a similar vein, Chazal tell us in Shemos Rabbah that Hakadosh Baruch Hu says to Klal Yisrael, "I gave you the Torah so that you should be involved in it day in and day out – שתהיו עוסקים בה יום ויום," as the passuk says, אֲשֶׁרִי אָדָם שָׁמַע לִי לְשִׁקֹּד, עַל דְּלַתְתִּי יוֹם יוֹם. "By your life," Hashem swears, "I will give you food from the heavens day in and day out, middah k'neged middah," as it says about the mann, וַיִּצָּא הָעָם וְלָקְטוּ דָבָר יוֹם בְּיוֹמוֹ.

Rav Wolbe derives a remarkable insight from here. We see that a person's mission in life is not necessarily to learn or finish Shas. Rather, a person's mission is שתהיו עוסקים בה יום יום. The Torah was given to us to learn day in and day out, and a person's job in this world is to fill his days with Torah.

Do we have to finish the Torah? There is no way to finish the Torah. So what can we do? We can use every day to its fullest: שתהיו עוסקים בה יום יום.

That is a person's job. Each person is given days, and each person is meant to fill those days with Torah, avodah, and gemilus chassadim. The Chofetz Chaim mentions that there is a hanhagah tovah not to go to sleep each day before doing a chessed. Certainly, we daven every day, and a person should make sure that he learns every day.

No day is dependent on the day before it. Every day is a new day, a new mission, and our job is to fill each and every day. There is no looking back at what was yesterday or two weeks ago. Maybe those days could have been better, but today does not depend on what was yesterday.

Each day carries its own tafkid – וְאֹתֵי יוֹם יוֹם – and it is so easy and accessible to fill it with Torah, avodah and gemilus chassadim.